

Ὁ θάνατος τοῦ Κοραῆ ὑπῆρξεν ἄξιον στεφάνωμα τοῦ ἀληθοῦς σωκρατικοῦ αὐτοῦ βίου. Τὴν ὑπὸ τοῦ συμπολίτου αὐτοῦ κ. Α. Μάμουκα ἀφελή καὶ συγκινητικὴν ἀφήγησιν τῶν τελευταίων αὐτοῦ στιγμῶν, ἃν καὶ δημοσιεύσαμεν ἄλλοτε ἐν τῇ «Ἑστῇ», παραθέτομεν ἔνταῦθα, ὡς ἀπαραίτητον συμπλήρωμα τοῦ ὅλου.

Ο ΘΑΝΑΤΟΣ ΤΟΥ ΚΟΡΑΗ

... Κλινοπετιῆς ἐπὶ δεκαεννέα ἡμέρας ὑπέφερεν ὡς φιλόσοφος καὶ ὡς χριστιανὸς ἐν πλήρει ἀταραξίᾳ καὶ ἡρεμίᾳ ψυχῆς τὰς ἀπὸ τῆς πτώσεως ὀδύνας. Παρχυθυίαν εὗρισκεν εἰς τὴν συνεχῇ ἀπαγγελίᾳ τοῦ 136 ψαλμοῦ, ἐν ᾧ ἐκδηλοῦται ἡ τε πρὸς τὸν Θεὸν καὶ τὴν πατρίδα ἀγάπη παντὸς εὐσεβοῦς καὶ ἡ ἐγκάρδιος εὐχὴ ὑπὲρ τῆς ἀποκαταστάσεως ἀναξιοπαθούσης πατρίδος. Παρέδωκε δὲ εἰς τὸν Πλάτην τὸ πνεῦμα τῇ 25 Μαρτίου (6 Ἀπριλίου) 1833, Πατρὶς τελευταίαν λέξιν εἰπὼν καὶ ἅμα εἰς τὴν παρὰ τῷ κλινιδίῳ αὐτοῦ ἀπηρωρημένην εἰκόνα τοῦ Δημοσθένους ἐμβλέψας.

Τὸ ἱστορικὸν περὶ τῆς ὑπ' αὐτοῦ ἐν τῷ τελευταίῳ ἐκφωνηθείσης λέξεως Πατρὶς κατέστησέ μοι γνωστὸν ἐν Χίῳ κατὰ τὸ 1877 ὁ συμπατριώτης καὶ φίλος μου Κωνσταντῖνος Ι. Πιτζίπιός. Οὗτος διηγῆθαι μοι τὰδε: «Ἦτο ἡ σειρὰ μου νὰ διανυκτερεύσω. Εἰσῆλθον εἰς τὸν κοιτῶνα τοῦ ἀσθενοῦς περὶ λύχνων ἀφάς. Ἡρώτησέ με ἂν ἐδειπνησα. — Ἐρχομαι, τῷ ἀπεκρίθην, ἀπὸ τοῦ δείπνου. — Καλὰ, εἶπεν ἂν τυχὸν πεινάσης, ἐκεῖ (δείξας τὸ ἐρμάριον) ὑπάρχει πρόσφατον ῥιζόγαλα (τοῦτο, προσθέτει ὁ Πιτζίπιός, ἦτο ἄρεστή τοῦ Κοραῆ τροφή), ἀνοιξε καὶ φάγε ὅσον θέλεις. Παρῆλθον ἐν τῷ μεταξὺ ἱκαναί ὥραι καὶ ὁ ἀσθενὼν ἐφάνετο ἡσυχος· ἐγὼ δὲ διὰ νὰ μὴ κατακληθῶ ὑπὸ ὕπνου, ἔλαβα εἰς ἀνάγνωσιν βιβλίον ἐξ ἐκείνων τὰ ὅποια εἶχεν εἰς καθημερινὴν χρῆσιν, καταφορτωμένον μὲ ἰδιοχείρους σημειώσεις. Αἶφνης τὸν ἤκουσα νὰ ἐκφωνήσῃ τὴν λέξιν Πατρίς. Ἐξ ὑπονοίας μὴ δὲν εἶχον ἀντιληφθῇ ἀκριβῶς, ἀφῆκα ἀμέσως τὸ βιβλίον· τὸν ἐπλησίασα ἡρέμα καὶ ἠρώτησα: — Θέλετέ τι; καὶ τί; — Πατρὶς, καὶ πάλιν ἀνεφώνησε καὶ ἅμα, εἰς τὴν ἐν τῷ αὐτῷ δωματίῳ ἀπηρωρημένην εἰκόνα τοῦ Δημοσθένους ἐμβλέψας: — Νὰ, αὐτὸς ἦτο ὁ ἄνθρωπος, εἶπε καὶ ἐκοιμήθη ἐν εἰρήνῃ.

Τιμαὶ ἀποδοθεῖσαι

ΕΙΣ ΤΗΝ ΜΝΗΜΗΝ ΤΟΥ ΚΟΡΑΗ

Τὸ σῶμα τοῦ Κοραῆ, συνοδευόμενον εὐλαβῶς ἀφ' ὅλους τοὺς ἐν Παρίσι τοῖς περσιπιδημοῦντας Ἕλληνας, ἐνεταφιάσθη τὴν 29 Μαρτίου (10 Ἀπριλίου) εἰς τὸ πολυάνδριον τοῦ Mont Parnasse, ἀφοῦ προηγουμένως ἐν τῷ ναϊδίῳ τῆς Ῥωσικῆς πρεσβείας ἐψάλη ἡ νεκρώσιμος ἀκο-

λουθία. Ἐν τῷ ναϊδίῳ τούτῳ καὶ ἐν τῷ πολυανδρίῳ ἐξεφωνήθησαν λόγοι ἐπιτάφιοι. Μικρὸν δὲ μνημεῖον ἀνηγέρθη ἐπιτύμβιον, φέρον τὴν ἐξῆς ἐπιγραφὴν:

ΑΔΑΜΑΝΤΙΟΣ ΚΟΡΑΗΣ

ΧΙΟΣ

Ἵπο ξένῃν μὲν
Ἴσα δὲ τῇ Ἑλλάδι
Πεφιλημένην γῆν
Τῶν Παρισίων
Κεῖμαι.

Τὰ λείψανα τοῦ Κοραῆ ἀνακομισθέντα ἐν Ἑλλάδι διὰ δημοτελοῦς πομπῆς κατετέθησαν τὴν 8 Ἀπριλίου 1877 εἰς τὸ Νεκροταφεῖον Ἀθηνῶν, ἐπὶ τόπου, ἔνθα ἀνηγέρθη μεγαλοπρεπὲς μαρμάρινον μανωλαεῖον, δαπάνη τῶν Χίων.

Τὸ μνημεῖον τοῦτο ἀντὶ παντὸς ἐπιγράμματός φέρει ἐπὶ τῆς προσόψεως αὐτοῦ τὰς ἐξῆς τρεῖς ἀπλᾶς, ἀλλὰ πολυσημάντους λέξεις:

ΠΙΣΤΙΣ, ΠΑΤΡΙΣ, ΕΛΕΥΘΕΡΙΑ.

Πρὸ τῶν πυλῶν τοῦ Ἐθνικοῦ Πανεπιστημίου, δεξιᾷ τῷ εἰσερχομένῳ, ἰδρύθη ὁ ἀνδριάς τοῦ μεγάλου διδασκάλου, ἔργον τοῦ γλύπτου κ. Γ. Βρούτου. Ὁ Κοραῆς παρίσταται ἐν αὐτῷ καθήμενος ἐπὶ ἐδωλίου, ὀλίγον κεκυφώς καὶ κρατῶν διὰ μὲν τῆς δεξιᾶς γραφίδα, διὰ δὲ τῆς ἀριστερᾶς ἐπιμύκη δέλτον, ἐφ' ἧς ἀναγγράπται τὸ πρὸς τοὺς Ἕλληνας ὑψηλὸν ἐκεῖνο παρῳγγεῖμα τοῦ ἀνδρός:

Ἡ ἐλευθερία, τέκνα μου, δὲν ἀγαπᾷ τὰ κατοικίῃ εἰς τόπους, ὅπου δὲν βασιλεὺς ἢ ἀρετὴ καὶ ἡ χρηστοθήεια.

Ἐπὶ τοῦ στηλοβάτου ἀναγινώσκεται τὸ ἐξῆς ἐπιγράμμα, ποιηθὲν ὑπὸ τοῦ αἰοιδίμου Φιλίππου Ἰωάννου:

Ἀγχόθι Πιερίδων σηκοῖο φίλοι ὁμόφυλοι
τοῦ κλεινοῦ Κοραῆ τόνδ' ἀνέθεντο τύπον.
Ὅφρα νέοι Μουσῶν πρόπολοι λεύσσοντες ἐκείνου
μορφὴν, αἰνῆτοῦ ζήλον ἔχωσι βίου.

ΣΥΓΓΡΑΜΜΑΤΑ ΚΟΡΑΗ

Τὰ ἐκδεδωμένα συγγράμματα τοῦ Κοραῆ ἀποτελοῦνται ἐκ τόμων καὶ φυλλαδίων 50 ἐν ὅλῳ. Τὰ πλεῖστα ἐξ αὐτῶν εἶνε ἐκδόσεις Ἑλλήνων συγγραφέων, τινὰ ἀνάγονται εἰς τὴν ἱατρικὴν, ἕτερα εἰς τὴν θεολογίαν, τὴν νομικὴν καὶ δικηφόρους ἄλλους κλάδους τῶν ἐπιστημῶν. Εἰσὶ δὲ γεγραμμένα εἰς ἑλληνικὴν καὶ γαλλικὴν γλῶσσαν, ἐν δὲ εἰς λατινικὴν. Ἐκτὸς τούτων ὁ Κοραῆς κατέλειπεν 28 ἀνέκδοτα χειρόγραφα τέλεια ἢ ἀτελῆ, ὧν ἤρξατο ἀπὸ τοῦ 1881 ἡ ἐκδοσις, δημοσιευθέντος τοῦ πρώτου τόμου ἐπιμελείᾳ τοῦ κ. Α. Ζ. Μάμουκα.